

Seth Godin

ȘI TU POȚI SĂ
ZBORI

traducere din limba engleză de
LOREDANA BUCUROAIA

Cuprins

0. Artă, zonă de confort și o șansă unică în viață	7
1. Economia conexiunii ne cere să creăm artă	27
2. Mituri, propagandă și kamiwaza	83
3. Pasiune și perseverență, arta și efortul care merită făcut	120
4. Rușine, vulnerabilitate și senzația că ești gol în fața tuturor	130
5. Ca să faci artă, gândește ca un artist. Ca să stabilești conexiuni, poartă-te ca un om	157
Anexa 1. Paisprezece povești de viață adevărate, ale unor artiști adevărați	239
Anexa 2. „V” vine de la vulnerabil – Abecedarul unui artist	253
Mulțumiri	258

O

ARTĂ, ZONĂ DE CONFORT ȘI O ȘANSĂ

UNICĂ ÎN VIAȚĂ

DE CE SĂ FACI ARTĂ?

Pentru că trebuie. Noua economie a conexiunii o cere și este singurul lucru pentru care te va răsplăti.

Pentru că poți. Să faci artă înseamnă să fii om.

VICLENIA DIN SPATELE POVEȘTII LUI ICAR

La sud de insula grecească Samos se întinde Marea Icariană. Legenda spune că aici a murit Icar, căzând victimă propriului hybris.

Tatăl lui, Dedal, era un iscusit meșteșugar. Trimis în închisoare pentru că sabotase munca regelui Minos (cel care a capturat Minotaurul), Dedal a creat un plan de evadare genial, descris în mitul care ne-a fost spus pe când eram copii.

Dedal a fabricat câte un set de aripi, pentru el și pentru fiul lui. După ce a lipit aripile cu ceară, ei au încercat să scape. Dedal l-a avertizat pe Icar să nu zboare prea aproape de soare. Fermecat de magica abilitate de a zbura, Icar nu i-a dat ascultare tatălui și a zburat prea sus. Cu toții știm ce s-a întâmplat mai departe: ceara s-a topit, iar Icar, preaiubitul fiu, și-a pierdut aripile, s-a prăbușit în mare și a murit.

Morala legendei: dă-i ascultare regelui, dă-i ascultare tatălui. Nu-ți imagina că ai fi mai bun decât ești și, mai presus decât toate, să nu crezi vreodată că ai putea să faci ceea ce doar regii pot să facă.

Dar mai există o parte a mitului care nu ți-a fost spusă: pe lângă faptul că i-a zis lui Icar să nu zboare prea sus, Dedal și-a instruit fiul să nu zboare nici prea jos, prea aproape de mare, pentru că apa i-ar distruge aripile.

Societatea a modificat mitul, încurajându-ne să uităm o bună parte din el, și a creat o cultură în care ne amintim constant unii altora de pericolele care ne așteaptă dacă ne ridicăm și ieșim din anonim, dacă devenim vizibili. Industriașii au făcut din hybris un păcat cardinal, dar au ignorat complet un neajuns mult mai des întâlnit: mulțumirea cu puțin.

Este mult mai periculos să zburăm prea jos decât prea sus, pentru că asta ne oferă un fals sentiment de siguranță. Nu avem așteptări prea mari, ne mulțumim cu împlinirea unor visuri modeste și facem mai puțin decât suntem capabili. Zburând prea jos, ne păcălim atât pe noi, cât și pe cei care depind de noi sau care ar beneficia de pe urma muncii noastre. Suntem atât de obsedați de riscul asociat ieșirii din anonim, încât dăm la schimb tot ce contează, doar ca să evităm asta cu orice preț.

Fiecare dintre noi are la dispoziție o altă cale, o cale care nu înseamnă nici nesăbuintă, dar nici supunere oarbă. Nu, calea pe care o avem la îndemână ne spune să-i permitem naturii umane să iasă la suprafață, să facem artă și

Respect pe să zburăm mult mai sus decât ni s-a spus că ar fi posibil.

Am construit o lume în care este posibil să zburăm mai sus decât oricând; tragedia este că am fost lăsați să credem că ar trebui să zburăm chiar mai jos decât până acum.

ZONA DE CONFORT (VERSUS ZONA DE SIGURANȚĂ)

Mult timp, cele două însemnau unul și același lucru. Alpinistul care știe când ajunge în afara zonei de siguranță se simte inconfortabil și se oprește – astfel, supraviețuiește încă o zi și continuă să străbată munții.

Toată viața ai căutat să corelezi zona de confort cu zona de siguranță. Să înveți când să continui și când să te retragi, să înțelegi ce ar trebui să simți când ajungi într-o zonă nesigură. La fel ca vulpea, am fost învățați să nu depășim limita gardului, pentru că acela reprezintă un loc sigur – așa că stăm la locul nostru, până când e prea târziu.

Nu avem cum să reevaluăm zona de siguranță de fiecare dată când luăm o decizie, așa că ajungem, în timp, să uităm de zona de siguranță și să acordăm atenție doar surorii ei gemene, zona de confort. Avem impresia că tot ceea ce ne face să ne simțim confortabil ne dă și siguranță.

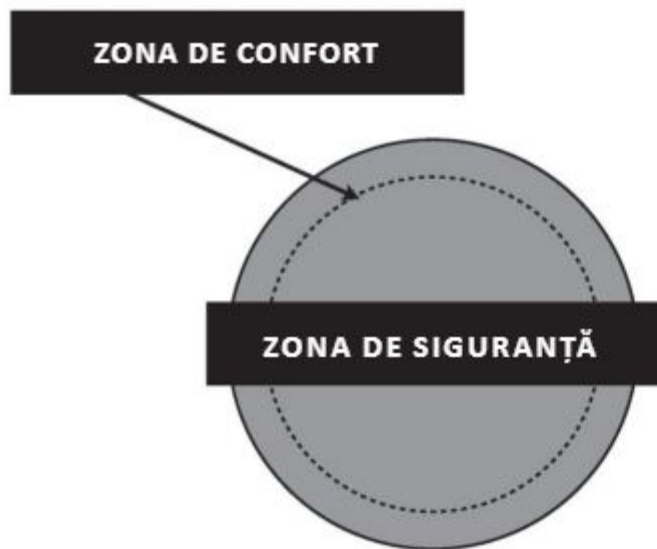
Gardul care ne înconjură nu se mai află acolo, dar încă acceptăm vechile hotare. Acum, că are loc o revoluție, acum, că economia este cu susul în jos și regulile s-au schimbat, trebuie să privim în față un adevăr evident:

Zona de siguranță s-a schimbat, dar nu și zona de confort. Acele locuri care păreau sigure – biroul de pe colț, faimoasa facultate, slujba sigură – nu mai sunt la fel. Ești precaut, așteptându-te din moment în moment la o întoarcere la normal, dar rezistența la schimbare nu-ți mai este de niciun ajutor în noile circumstanțe.

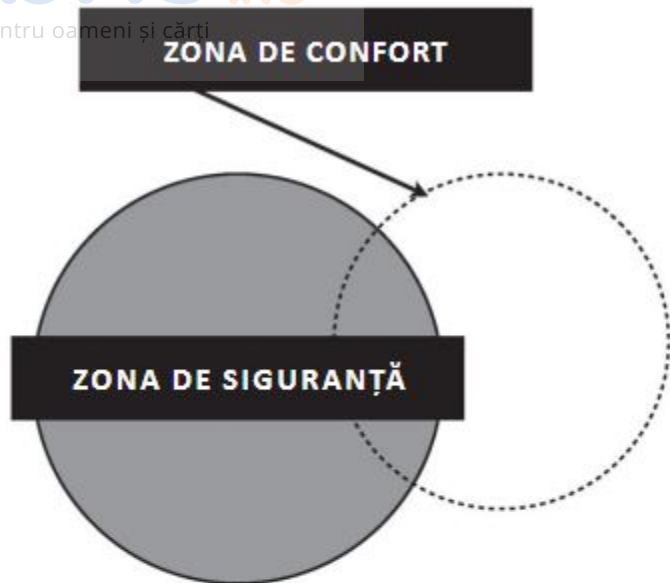
Am făcut o greșeală. Ne-am mulțumit cu o zonă de siguranță care nu era suficient de curajoasă, care îmbrățișa autoritatea și supunerea. Ne-am construit zona de confort în jurul ideii de obediență și de invizibilitate și, ca rezultat, suntem mult prea aproape de mare.

Poți să te duci la câte întâlniri vrei, să citești câte cărți poți, să participi la oricâte seminare, dar, dacă nu-ți dai seama cum să realiniezi zona de confort cu noua zonă de siguranță, nicio strategie din lume nu-ți va fi de folos.

E simplu. Există încă o zonă de siguranță, dar ea nu se află acolo unde te simți tu confortabil. Noua zonă de siguranță este locul în care apar arta și inovația, distrugerea și renașterea. Noua zonă de siguranță ține de crearea permanentă a unor legături personale din ce în ce mai profunde.

Oamenii de succes corelează zona de confort cu un comportament care le oferă siguranță.

Dar ce se întâmplă când zona de siguranță se deplasează...
iar tu rămâi pe loc?

Mutarea într-o nouă zonă de siguranță este cam ca atunci când înveți să înoți. Evident că e bine să ai abilitatea de a supraviețui (și chiar de a te distra) în apă, dar nu e deloc confortabil, cel puțin la început. Recunoașterea faptului că zona de siguranță s-a mutat s-ar putea să fie imboldul de care ai nevoie ca să-ți reevaluezi zona de confort.

Dacă te simți inconfortabil când nu schimbi ceva, dacă ești agitat când lucrurile stau pe loc sau dacă ești dezamăgit că n-ai mai avut parte de niciun eșec în ultimul timp, înseamnă că ai reușit să te simți confortabil cu acele comportamente care te vor ține în siguranță pe mai departe.

Crearea ideilor care se răspândesc și conectarea celor deconectați sunt cei doi piloni ai noii noastre societăți – și ambii solicită o atitudine de artist.

Să faci aceste două lucruri în mod curent și cu degajare reprezintă noua zonă de siguranță. Menținerea statu-quo-ului și lupta pentru integrare nu mai funcționează, pentru că economia și cultura s-au schimbat.

Dar vestea proastă este următoarea: artiștii nu sunt niciodată invulnerabili. Această zonă de siguranță nu e la fel de confortabilă ca precedenta. A durat o sută de ani să fim îndoctrinați pentru a accepta sistemul industrial ca fiind normal și sigur. Dar el nu va mai fi mult timp nici normal, nici sigur.

UITĂ DE SALVADOR DALÍ

La auzul cuvântului „artist” ți-l imaginezi pe smintitul Dalí sau pe autodistructivul Jackson Pollock? Poate că ai fost instruit să crezi că trebuie să fii Johnny Depp sau Amanda F. Palmer ca să creezi artă.

Această concepție este pe cât de greșită, pe atât de periculoasă.

Oscar Wilde a scris că arta este „nouă, complexă și vitală”. Artă nu e ceva făcut de artiști. *Artiștii sunt oameni care fac artă.*

Artă nu ține de predispoziția genetică sau de un talent special. Artă este o atitudine – o atitudine determinată cultural, accesibilă oricărei persoane care alege să o adopte. Artă nu e ceva ce se vinde în spații expoziționale sau se joacă pe scenă. Artă înseamnă o muncă excepțională, care produce efecte asupra altor persoane. De fapt, majoritatea pictorilor nici nu sunt cu-adevărat artiști – sunt simpli imitatori, în căutarea unei plase de siguranță.